

Dr. Barif Bulunmaz*

Küresellefme ve Basın ifletmeleri Üzerindeki Etkisi

Özet

Son yıllarda gerek teknoloji alanında gerekse de iletifim dünyasında meydana gelen değifimler ve gelişmeler birçok alanda yeni arayiflara ve düzenlemelere ihtiyaç doğurmuştur. Bu yeni arayiflar ve düzenlemeler neticesinde de hemen hemen tüm sektörler, bu durumdan içinden buldukları sektörün özelliklerine bağlı olarak belirli ölçülerde etkilenmişlerdir. Basın sektörü de bu etkilenmeden ve değifimden en çok payı alan sektörlerin başında gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1980'li yılların başlarından itibaren yeni bir durum olarak ortaya çıkan ve tüm dünyada etkisini gösteren küresellefme olgusu da, hem bu değifim ve gelişmelerin tetikleyici olmuştur hem de yeni bir dünya düzeni yaratarak birçok olumlu ve olumsuz sonuçların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Küresellefme ile ilgili yapılan olumsuz görüşlerin birleştiği ortak nokta, küresellefmenin ekonomik anlamda güçlü, sermaye yapısı sağlam olan büyük şirketlerin yararına bir durum arzettiği, dolayısıyla da gelişmiş ülkelerin güçlerini daha da yükselterek, ekonomik anlamda zayıf olan gelişmekte olan ülkeleri sömürgeci bir anlayifla kendi çemberleri altına aldıklarıdır. Olumlu görüşler ise temel olarak sınırların kalktığı ve paylaşımın arttığı konusunda birleşmektedir. Bu makalede ilk olarak küresellefme ile ilgili genel bir çerçeve çizildikten sonra, küresellefmenin olumlu ve olumsuz yönleri ayrıntılı bir şekilde ele alınacak, daha sonra ise küresellefmenin basın ifletmelerinde yarattığı etkiler anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Basın ifletmeleri, Küresellefme, Yeni Dünya Düzeni

* Aydın Üniversitesi İletifim Fakültesi
barisbulunmaz@yahoo.com

Abstract

The changes and developments in not only the field of technology but also the world of communication have brought upon the necessity for new quests and arrangements in a wide range of areas. Depending on the specific characteristics of specialist sectors, such quests and arrangements have resulted varying levels of modifications in almost all professions. Printed media ranks at the higher end of the list of sectors that have been forced to make modifications in response to these influences and changes. The concept of globalisation that materialised in the United States of America towards the end of the 1980's and quickly presented its effects throughout the world was not only the trigger for these changes and developments but, by creating a new world order, it was also the cause of a number of positive and negative outcomes. A common ground was soon developed to define the adverse effects of globalisation: Globalisation presented beneficial environment for financially strong multinational companies with significant capital, therefore resulting in further advancement of developed countries whilst devouring financially weaker underdeveloped countries with an imperialist attitude. On the other hand, those in favour of such a concept argued that it basically eliminated borders and increased the share of wealth. This paper will initially draw up a general framework of the concept of globalisation and then go on to the positive and negative effects of globalisation in detail and finally explain the effect globalisation has had on printed media organisations.

Key Words

Media Companies, Globalisation, New World Order

Giriş

Küreselleşme kavramının literatüre girmesi ve hem toplumu oluşturan insanlar hem de ekonomik dünya içinde kullanılması, başka bir deyişe küreselleşmenin doğuşu 1980'li yılların başına rastlamaktadır. Küreselleşmenin, kapitalizm ve liberalizmin yeni bir versiyonu olarak adlandırmak mümkün olduğu gibi, aynı zamanda bunların bir üst versiyonu olarak da kabul etmemiz mümkündür.

Amerika Birleşik Devletleri'nde var olan ve dünya üzerinde hemen hemen birçok ülkede faaliyet gösteren hatta yatırım yapan uluslararası büyük şirketlerin daha da büyüyerek, gelişmekte olan ülkeleri ekonomik anlamda kendilerine bağımlı hale getirmesine neden olan küreselleşme olgusu, günümüzde sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanlarda dünya üzerinde var olan ülkeler arasındaki engelleri ortadan kaldırarak bir bütünleşme zemininin varlığına olanak sağlamıştır. Ancak, bu bütünleşmenin getirdiği birçok avantaj olmasına rağmen, ekonomik anlamda dışa bağımlı olan ülkeler açısından da olumsuz durumlar ortaya çıkmıştır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olarak adlandırabileceğimiz ekonomisi sağlam temellere oturmeyen birçok ülke, küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeni çerçevesinde gittikçe daha da kötüleşen bir senaryonun içinde kendilerine yer bulmuşlardır.

Dünya üzerindeki ekonomik seviyeleri ve refah düzeyi yüksek olan gelişmiş ülkelerin yararına olarak gözükten küreselleşme, esas itibariyle kapitalizmle başlayan, liberalizm ile olgunlaşan ve en nihayetinde de kendi varlığı ile şekillenen bir "uzun dönemli planın" son halkası olarak da değerlendirilebilir. Her ne kadar küreselleşmenin yarattığı düzen, güçlülerin güçsüzler üzerindeki egemenliğini arttıran ve sömürgecilik an-

layışına sahip bir görünüm arzetsede de, aynı zamanda dünya üzerinde yaşayan toplumların birbirine yakınlaşması ve entegre olması açısından da göreceli olarak birçok değişimi beraberinde getirmiştir.

Basın işletmeleri, hem küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeni içerisinde birtakım yeni oluşumlar ve değişimler yaşamıştır, hem de küreselleşmenin yaygınlaşması ya da bir nevi propagandasının yapılması için de kilit bir noktada yer almıştır.

Teknolojinin çok hızlı bir şekilde değiştiği ve iletişim imkanlarının çok kolaylaştığı günümüzde, özellikle televizyonlar ve internet sayesinde de küreselleşmenin etkileri çok daha çabuk ve hızlı bir şekilde geniş kitleler üzerinde etkili olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin kendi kültürel kimliğinin dünyanın bütün coğrafyalarındaki insanlar tarafından bilinmesi ve belirli bir süre dahilinde benimsenmesi de böylelikle mümkün olabilmektedir. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerdeki insanların kendi kültürel kimliklerinden uzaklaşıp, zamanla sömürgeci düzen içinde kendilerine yer bulmaları ve kendi öz kimliklerinden uzaklaşmaları da bu yeni düzenin bir sonucu olarak düşünülebilir. Bu nedenle küreselleşme kavramını sadece ekonomik boyutuyla düşünmek yerine, sosyal boyutuyla birlikte düşünmek ve değerlendirmek, hem ortaya çıkan durumun değerlendirmesi ve sonuçları hem de geleceği açısından çok daha sağlıklı bir yaklaşım olacaktır.

Her ne kadar küreselleşme ile ilgili olarak olumsuz düşünceler ve yargılar ağırlıklı olsa da, küreselleşmenin olumlu yönleri de gözardı edilmemelidir. Dünya üzerindeki insanların geçmişe oranla günümüzde çok daha hızlı ve etkin bir şekilde iletişim kurabilmesi, bilgi paylaşımı, sosyal yaşam kalitesinin yükselmesi, yenilik ve değişim gibi bir-

çok kavramın da küresellefimenin yarattığı düzenin getirileri olarak söylememiz mümkündür.

Burada ilk olarak küresellefime ile ilgili çeşitli açıklamalar ve değerlendirmeler yapılacak, daha sonra küresellefimenin getirdikleri ve götördükleri, bir başka deyişle avantajları ve dezavantajları değerlendirilecek, son olarak da küresellefimenin basın işletmeleri üzerindeki etkileri irdelenecektir.

Küresellefime

Küresellefime kavramı ile ilgili olarak farklı bakış açılarından birçok tanım yapılmış ve bu tanımlar çerçevesinde çeşitli açıklamalar getirilmiştir. Bu bağlamda genel hatları itibariyle küresellefimeyi; ülkeler arasındaki iktisadi, sosyal ve siyasal ilişkilerin gelişmesi, farklı toplum ve kültürlerin inanç ve beklentilerinin daha iyi tanınması, uluslararası ilişkilerinin yoğunlaşması gibi birbirleriyle bağlantılı konuları içeren bir kavram olarak tanımlamak mümkündür. Küresellefime çağı olarak adlandırılan yaşadığımız dönemde hemen her alanda çarpıcı değişiklikler görülmekte, karmaşık bir çevre içinde yaşama zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Günümüzde daha çok insan birbirleriyle eski dönemlere oranla daha fazla bağlantılı içindedir. Milyonlarca insan, farkına varmaksızın uzak mesafeler ötesinden hayatlarını değiştirmekte olan küresel ağırlara takılmaktadır (<http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/K%FCreselle%FEme>, 27.02.2009).

Küresellefime, her alanda mesafenin daha az önemli hale gelerek, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda dünyanın daha çok bütünleşmesidir. Tek yanlı bir süreç değildir; daha çok diyalektik bir süreçte, zıt eğilimlerini de ihtiva ederek gelişmektedir (Uluç, 2003: 174).

En geniş anlamıyla 'küresellefime'; mallar, yatırım, üretim ve teknolojinin ulusaşırı akışını ifade etmektedir. Bu küresellefimenin yarattığı etkinin boyutu ve derinliği de (daha önce ulus-devletle özdeşleşmiş olan yapıların yerini alan, kendine özgü kurumlara ve iktidar suretlerine sahip) bir Yeni Dünya Düzeni yaratmıştır (Petras ve Veltmeyer, 2006: 35).

Küresellefime, devlet merkezli kurumların ve devlet merkezliğine yapılan atıfların, salt uluslararası değil, tamamıyla küresel bir bağlamda faal olan aktörler arasındaki ilişkilerin yapısı içinde eridiği süreçtir (Evans ve Newnham, 1998: 201).

Küresellefime; kıtalar ve bölgeler arası akışlar ve etkinlik ağırları yaratarak toplumsal ilişkiler ile işlemlerin mekansal örgütlenmesinde - genişlik, yoğunluk, hız ve etki bakımından - bir dönüşümü sağlayan bir süreç ya da süreçler dizisidir (Held vd., 1999: 16).

Bir diğer tanıma göre küresellefime, genel olarak hareket ve dolaşım boyutlarında ele alınabilir. Hareket ve dolaşım, sermayenin, ürün ve hizmetlerin, insanların, simgelerin, sembollerin, anlamların ve mitlerin akışını kapsar. Bu tanım, küresellefimenin üç temel özelliği olan, insanların hareketi, ürün ve hizmetlerin dolaşımı ve bunun sonucunda gelen güç/iktidar ilişkileri ile birlikte düşünölmelidir. Küresellefimenin bu özellikleri; ekonomi, kültür ve yönetim alanlarında değişiklikler ve dönüşümler yaratarak, beraberinde yeni politika ve stratejileri de getirmektedir (Kırca, 2001: 183-184).

Küresellefime olarak tanımlanan olgu esasında, sömürgeci sınıf ilişkilerinin, daha önce kapitalist üretim dışında kalan bölgelereye yayılmasına dayanan geçmişin bir uzantısıdır (Petras ve Veltmeyer, 2006: 40).

Ekonomik anlamda küresellefime ise,

dünya piyasasının küreselleşmesidir. Bir anlamda sermayenin küreselleşmesidir. Dünya ekonomisinin bütünleşmesi gerçekte mal ve sermaye akışlarının uluslararasılaşmasıdır. Kendini bir düşünce akımı ve bir politik program gibi sunan küreselleşme ya da globalizm aslında liberalizmin günümüz koşullarına uyarlanmış halidir. Küreselleşme iletişim, ulaşım, bilgi akışı ve tüketim alışkanlıkları açısından ülkelerin birbirine yakınlaşmasını sağlıyor. Sermayenin küreselleşmesi bağlamında ise, eşitsiz büyümeyi hızlandırıyor. Küreselleşmenin kökenleri 1945'lere dayanır. Küreselleşme tartışmasının hız kazanması ise 1980'den sonra olmuştur. Liberalizm kendi mantığı çerçevesinde, sermaye hareket serbestisi sağlanmasını savunur ve sınırlama istemez. Bunun sonucu, uluslararası boyutta herhangi bir kural tanınmaz, daha doğru bir deyişle istemez. Bu bağlamda, küreselleşen sadece pazardır, şirketlerdir, sermayedir denilebilir. Büyüyen ve gelişen çok uluslu şirketlerin davranışlarını belirleyecek, onları denetleyecek bir dünya ekonomik sistemi yoktur. Tersine bir durum söz konusudur. Ülke ekonomilerini olduğu kadar, dünya para piyasasını denetleyecek kaynaklar büyümektedir. Tam bir denetimsizlik ve kuralsızlık içinde küreselleşen sermaye piyasası giderek üretimden de bağımsızlaşmaktadır. Bir yandan büyük ve denetimsiz bir sermaye birikimi, diğer yanda ise sermayesi kıt, ancak tüketim ekonomisinin hüküm sürdüğü ülkeler varolunca sermaye için kazanç üretim değil, kısa vadeli sermaye hareketleri olmaktadır (Atılğan, 2001: 234).

Küreselleşme doğrultusunda sermaye artık ulus devlet sınırları ile bağlı kalmamakta, üretim ve yatırım planları ve kararları tüm dünya ölçeğinde alınmakta, ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerin de etkisiyle üretim dünya genelinde farklı me-

kanlarda gerçekleşmektedir. Günümüzde ulusal bir sermaye ile ulusal bir şirketten söz etmek gittikçe zorlaşmaya başlamış, ulusal sermaye, yabancı sermaye ayırımının anlamını yitirmesi paralelinde sermaye ve üretim çok uluslu şirketlerin tekeline girmiştir. Örneğin; bu şirketlerin başlıcalarından biri olan IBM, işgücünün yaklaşık %40'ını ABD dışından istihdam etmektedir. Bütünleşmiş bir dünya pazarı, bütünü oluşturan ülkelerde ya da bölgelerde işlerin yolunda gitmemesi halinde, bunun diğerlerini de olumsuz yönde etkilemesi riskini de beraberinde getirmektedir (Uluç, 2003: 185).

Küreselleşme ile ilgili olarak yapılan bu çeşitli açıklamaların dışında; birçok araştırmacıya göre temel anlamda küreselleşme, kökenleri 1960'larda ortaya çıkan dönüşüm ve hızlı değişimlere dayalı, politik sonuçları beraberinde getiren ekonomik bir süreçtir. Küreselleşme, ulus aşırı şirketlerin uluslararası yatırım stratejilerinde, özellikle üretimin yerel olmaktan çıkarılıp farklı bölgelerde gerçekleştirilmesini içeren radikal bir yeniden konum belirleme çabası gerektirmektedir. 1970'lerdeki iktisadi krizler sonucunda ulus aşırı firmalar ulusal üretim hatalarını artık uluslararası hale getirmek zorunda kalmışlardır. Bu durum, üretimin uluslararasılaşması olarak anılmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD önderliğinde oluşturulan yeni ekonomik ve siyasi dünya düzeni, yani Pax Americana, uluslararası ekonomide karşılıklı değişim yaklaşımına dayanmaktadır. Uluslararası mal, sermaye ve bilgi akışının kolaylaşması ve güvenli bir hale gelmesi ile Pax Americana uluslararası ekonominin karşılıklı değişim yaklaşımından küresel üretime dönüşmesine yardımcı olmuştur.

Küreselleşme hareketlerinin yaklaşık son 20 yılda ortaya çıktığı ve hız kazandığı

görülmektedir. Küreselleşen dünyanın anlaşılması bir çok açıdan oldukça karmaşıktır. Küreselleşme, bünyesinde farklı boyutlarda bir çok konuyu barındıran karmaşık bir sosyal, ekonomik ve politik içeriğe sahiptir. Ekonomistler ve ekolojistler tarafından benzer şekilde 'küresel yerelleşme (küyerelleşme)' kavramından söz edilmektedir. Bu yaklaşım 'küresel düşün, yerel faaliyet göster' sloganıyla ifade edilmektedir. Gerek piyasa koşullarının zorlaması, gerekse sosyal yapı nedeniyle değişik piyasalar, şirketler ve sektörler değişik şekillerde örgütlenmektedir. Öte yandan, esas itibarıyla ekonomik bir olgu olarak görülen küreselleşmeye, sosyologlar kültürel bir süreç olarak bakmaktadır. Sıkça değinildiği gibi dünya küçülmekte ama bütünleşmemektedir. Ekonomiler birbirine yaklaştıkça uluslar, kentler ve bölgeler birbirinden ayrılmaktadır. Küresel ekonomik bütünleşme süreci politik ve sosyal dağılmayı hızlandırmaktadır. Aile bağları kopmakta, yerleşik otoriteler sarsılmakta, yerel toplum bağları zorlanmaktadır. Uluslar da tıpkı hücreler gibi bölünerek çoğalmaktadır (<http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/K%FCreselle%FEme>, 27.02.2009).

Küreselleşmenin Getirdikleri ve Götürdükleri

Küreselleşmenin özellikle 1980'li yılların başlarından itibaren sıkça telaffuz edilmeye başlanması ve dünya üzerinde etkisini gitgide arttırması neticesinde, küreselleşme ile ilgili olarak çeşitli taraflar ve gruplar oluşmaya başlamıştır. Bu grupların biri küreselleşmenin eksikliklerini ve dezavantajlarını belirterek küreselleşmenin karşısında yer almıştır, bir diğeri ise küreselleşmenin artıları ve avantajlarından bahsederek küreselleşme tarafında konumlanmıştır. Her iki gru-

bun da kendi bakış açıları paralelinde, haklı ve haksız olarak değerlendirilebilecek görüşleri olmasına karşın, küreselleşme ile ilgili olumsuz yönde eleştirilerin ve buna bağlı olan argümanların fazlalığı daha dikkat çekici olarak görülmektedir.

Başka bir deyişle; küreselleşme olgusuyla birlikte bazı endişeler çeşitli gruplar tarafından dile getirilmiş, buna karşın bazı kesimler ise küreselleşme ile bilgi toplumunu ilişkilendirerek, sınırların ortadan kalkması ve küresel köy söylemleriyle küreselleşmenin yanında yer almışlardır. Küreselleşme kendini 20. Yüzyılın sonunda dünya çapında yaşanan, toplumlar ve devletler için ayrılaştırmacı sonuçları olan bir fenomen olarak sunmaktadır.

Küreselleşme süreci kazananları ve kaybedenleri, fırsatları ve dezavantajları içinde paradoksal olarak bulandıran bir süreçtir. Ülkeler arasında da ülke içinde de, sektörler arasında da sektör içinde de kaybedenler ve kazananlar bu süreçte birlikte barınmaktadır. Küreselleşme sürecinde ülkeler, kurumlar, meslekler ve kişiler açısından kazanan ve kaybedenler bulunmaktadır. Özellikle son dönemde küreselleşme sürecinin yarattığı toplumsal eşitsizliklere ilişkin önemli eleştiriler yapılmaktadır. Bunun yanında küreselleşme sürecinde kuralların konulmasında ve çözüm önerilerinin hayata geçirilmesine dair ciddi tartışmalar yapılmaktadır. Giddens küreselleşmeye yaklaşımları şüpheçiler ve radikaller olmak üzere iki bölüme ayırmaktadır. Şüpheçiler daha çok siyasal solda özellikle eski solda toplanmaktadır. Hükmümler ekonomik yaşamı hala denetimleri altında tutabilmekte ve refah devleti varlığını sürdürmektedir. Şüpheçilere göre, küreselleşme nosyonu, refah sistemlerini ortadan kaldırmak ve devlet harcamalarında kısıntı yapmak isteyen serbest piyasacı-

ların ortaya attığı bir ideolojidir. Gördüklerimiz ise olsa olsa yüz yıl önceki dünyanın bir tekrarıdır. Para ticareti dahil olmak üzere yoğun ticaretin yapıldığı, açık bir küresel ekonomi on dokuzuncu yüzyılın sonunda da vardı (Giddens, 2000a: 20-21). Giddens bu tartışmada radikallere hak vermektedir. Dünya ticaretinin bugünkü düzeyi eskisinden çok daha fazla ve çok daha kapsamlı mallarla hizmetleri içeriyor. Ancak en büyük farklılık, finans ve sermaye akışının düzeyinde görülmüyor.

Küreselleşme sürecinin hız kazanmasında enformasyon teknolojilerinin önemli bir rol oynadığını aşikardır. Özellikle 1970'li yıllarda hız kazanan enformasyon teknolojilerinin yükselişi ve kitle üretim ve tüketiminin krize girmesi, üretimin yapısında ciddi dönüşümler yaşanmasını beraberinde getirdi. Bilgi ve hizmet işleri ve işçileri yaşanan süreçte önem kazanırken, mavi yakalı işçiler ve imalat işleri eski önemlerini kaybetmeye başladılar.

Bilgi ve enformasyon sektörlerinin öne çıkması sanayi toplumunun mavi yakalı işçisine olan talebi azaltmış ve belirli sektörler dışında firmalar küçülme yoluna gitmişlerdir. Aynı zamanda bu süreç beyaz yakalı bilgi işçisine olan talebi artırırken, milyonlarca mavi yakalı işçi istihdam sürecinin dışında kalmıştır. Yaşanan gelişmeler hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde işsizlik sorununu ortaya çıkarmıştır. Bilgi ve hizmet işlerinde çalışan son derece vasıflı, eğitimi ve yaratıcılığı yüksek bilgi işçileri bu dönüşümden kazançlı çıkan grubu oluşturmaktadır.

Son çeyrek yüzyılda istihdam ve sektörel yapıdaki dönüşüm, bilgi ve hizmet işlerinin öne çıkması sonucu sendikal yapıda da ciddi sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Küreselleşme sürecinde sendikal yapının gittik-

çe zayıfladığı görülmektedir. Toffler sendikaların daha çok zanaat veya seri üretime göre tasarlanmış oldukları için, ya tümüyle değişmeleri ya da süper-sembolik ekonomiyeye uygun yeni örgütlenme biçimlerinin düşünülmesinin şart olduğunu belirtiyor. Sendikaların devam edebilmesi için işçileri tek bir kitle olarak düşünmekten vazgeçip, tek tek bireyler olarak düşünmeye başlamaları gerekir (Toffler, 1992: 88).

Sendikalar vasıfsız işçiler için aidiyet duygusu sağlamaktaydı. Sendikaların zayıflaması ve işsizlikteki artış, işçilerin yeni aidiyet alanları arayışına yol açmıştır. Ayrıca işsiz kalmış ve yakın zamanda iş bulamayacak durumda olan büyük bir kitle için geleceğe yönelik güvensizlik ve belirsizlik artmıştır. Bozkurt, küreselleşme sürecinin en çok tartışılan sonuçlarından birisinin gittikçe artan belirsizlik ve güvensizlik olduğunu belirtmektedir. Bu sadece gelir düzeyi düşük gruplar arasında değil, orta sınıflar arasında da giderek yaygınlaşıyor (Bozkurt, 2000: 101). Gittikçe artan belirsizlik ve güvensizlik, kişilere aidiyet ve kimlik sağlama işlevi gören fundemantalist ve milliyetçi akımların güçlenmesini de beraberinde getirmektedir. Nitekim dünyada milliyetçi hareketlerin güçlenmesi, ırkçılık, dini hareketlerin artışı küreselleşme sürecinin ivme kazandığı gelişmelerdir. Küreselleşme sürecinde işsiz kalan veya gelecek belirsizliği ve ümitsizliği bulunan kesimler, kendilerine parlak bir gelecek vaat eden büyük hayaller sunan söylemlere kolayca yönelebilmektedirler.

Küreselleşmeye yöneltlen en büyük eleştirilerin ve yaşanan sorunların merkezinde, çok uluslu sermayenin küreselleşme sürecinde kuralları koyduğu ve bu kurallar karşısında ulusal hükümetlerin politika oluşturmakta yetersiz kaldığıdır. Aynı zamanda enformasyon ağlarıyla finans piyasaları-

nın birbirine bağlı olduğu bir küresel ekonomide, uluslar üstü sermayenin çok kısa zamanda mevcut ülkeyi terk etmesi Rusya ve Asya krizlerinde grldğu gibi küresel krizlere neden olmaktadır. Dünya ihracatında önemli bir gücü elinde bulunduran küresel Şirketlerin merkezi birkaç ülkede odaklanmaktadır.

Uluslararası sermayenin ve küresel Şirketlerin kuralları belirlediği ve piyasaları biçimlendirdiği küresel ekonomide, sosyal politikaların ve maliyetlerinin sorumluluğunu üstlenen ıkılmamaktadır. Her ne pahasına olursa olsun ekonomik gelişme hedeflenirken, sosyal gelişmenin ve adaletin gözardı edilmesi eşitsizlik, yoksulluk ve dışlanma sorunlarının uluslararası boyut kazanmasını hızlandırmaktadır. Dolayısıyla eğitim ve sağlık alanlarında sorunlar yaşanmakta, doğanın tükenme hızı artmakta, evre sorunları Őiddetlenmekte, uluslararası çalışma standartları aşınmakta, gerçek ücretlerde gerilemeler gözlenmekte, ocuk işçi istihdamı artmakta, işten çıkarmalar yoğunlaşmakta, işsizlik sorunu yapısallaşmakta, sosyal huzursuzluklar ve Őiddet artmaktadır.

Yeni küresel elektronik ekonomide; fon yöneticileri, bankacılar, büyük Şirketler ve onların yanı sıra milyolarca bireysel yatırımcı, büyük miktarda sermayeyi tek bir tuşu tıklayarak dünyanın bir ucundan öbür ucuna aktarabiliyorlar ve bu hareketleriyle, Asya'daki olaylarda seyrettiğimiz üzere, kaya gibi sağlam görünen ekonomilerin tüm istikrarını bozabiliyorlar (Giddens, 2000b: 22). Yaşanan krizlerin birçoğu çok uluslu Şirketlerin ve uluslar üstü sermayenin, kendilerine daha cazip imkanlar ve ortamlar ortaya koyan ülke ve finans piyasalarına gitmesinden kaynaklanmaktadır. Uluslar st sermayeye yapılan kısıtlamalar, ülkeden çok uluslu Şirket ve sermayenin kaçmasına neden olmak-

tadır (<http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/Küreselleşme>, 27.02.2009). Bu durumda beraberinde büyük yıkımları ve krizleri meydana getirmekte, uzun yıllar süren istikrarlı ekonomik yapılar çok kısa bir süre içinde telafisi mümkün olamayacak boyutlarda sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.

Her ne kadar küreselleşme ile ilgili olarak yapılan eleştiriler, küreselleşmenin olumlu yönleri yanında çok daha büyük bir oran teşkil etse de, küreselleşmenin yarattığı yeni düzenin faydaları ve avantajları da olmuştur.

Küreselleşme ile birlikte, dünya üzerinde yer alan ulusların birbirleri ile olan etki-leşimi ve iletişimi artmıştır ve bu sayede de enformasyon, iletişim ve teknoloji alanlarında hızın ve paylaşımın arttığı yeni bir ortam oluşmuştur. Geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak ölçülerde hızlı bir gelişimin varlığı ve bu durumun etki alanının genişliği de yadsınamayacak bir realite olarak karşımızda bulunmaktadır.

İletişimin hızı ve yaygınlığı küreselleşmenin başlıca faydalarından biri olarak kabul edilmektedir. Öyle ki, dünyanın neresinde veya hangi bölgesinde olursanız olun, en kuzeyinden en güneyine veya en batısından en doğusuna kadar iletişim imkanları mevcuttur. Hem hız olarak hem de bu imkandan faydalanan kitlelerin yoğunluğu açısından büyük bir ilerleme ve büyüme sözkonusudur.

Aynı Şekilde bilgiye ulaşım ve bilginin paylaşımı da küreselleşmenin getirdiği olumlu gelişmelerden biridir. Teknolojik ilerlemenin günden güne arttığı ve kullanılabilirlik alanının genişlediği gerçeğinden hareketle, dünya üzerinde yer alan ülkelerin ve buralarda yaşayan insanların bu imkanlardan faylandığını söylememiz mümkündür. Özellikle son yüzyılın en büyük buluşlarının

dan biri ve hatta birincisi olarak kabul gören internetin de kullanım alanının yaygınlaşması, bahsettiğimiz gelişmelerin öncelikli tetikleyicilerinden biri olmuştur.

Ancak her ne kadar bilgi paylaşımı, ile-ri teknoloji, hızlı iletişim ve özellikle internet gibi kavramların küreselleşme ve küreselleşmenin getirdiği yeni düzen paralelinde kullanım alanının genişlediğinden bahsetsek de, hala dünya üzerinde yer alan birçok yerde bu yeniliklerden bırakın faydalanmayı haberi bile olmayan birçok insanın varlığı söz-konusudur.

Bu nedenle küreselleşmenin birçok dezavantajına ve olumsuz yönlerine rağmen, olumlu yönlerinin de fazla olduğunu, ancak bu faydanın daha çok gelişmiş ülkeler tarafından kullanıldığını, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ise bu durum karşısında pasif bir konumda bulunduğunu söylememiz mümkündür.

Küreselleşmenin Basında Yarattığı Etkiler

Kültürel üretimin giderek artan kısmı, basılı yayınlardan, televizyona, müziğe kadar çok geniş bir alanda faaliyette bulunan büyük şirket grupları tarafından üretilir. Küresel medyanın ürettiği ve dağıttığı kültür ise, modern teknolojinin egemenliğinde, dilsel sınırları hızla ve kolayca geçebilen, popüler hayatı, eğlenceyi ve dinlenceyi yeniden inşa eden, batı merkezli, teknolojsi, sermayesi, teknikleri yoğunlaşmış, batı toplumlarının öykülerini ve görselliğini aktaran ve baskın ölçüde İngilizce konuşan küresel kitle kültürüdür (King, 1998: 47-49).

Dünyanın izleyicileri, dinleyicileri olduğu düşüncesine sahip olan küresel medya kavramı, küreselleşme ile ortaya atılan zaman

ve mekan kavramlarının ortadan kalkmasını ya da diğer bir deyişle sıkışmasını içtenlikle benimsemekte ve uygulamaktadırlar. Her zaman her yerde olmayı, herkesle, her yerle eşit uzaklıkta olmayı hedefleyen küresel medya şirketlerinin ölçeklerini büyütebilmeleri gerekmektedir. Bunun için de stratejik ittifaklar, birleşmeler, franchising'ler gerçekleştiren şirketler arasında, bu süreçten en karlı çıkanlar, yeterli dinamikliğe ve esnekliğe sahip olanlardır. Çabuk ve hızlı yeniden yapılanmaya örnek olan, Rupert Murdoch'un News Corporation'ı önceleri gazetecilik alanında faaliyette bulunurken, daha sonra görsel, işitsel alana el atarak Fox Broadcasting, 20th Century Fox, New York Post, Sky Channel'i satın almış, farklı coğrafyalarda yerelleşme örneği olarak da, Asya'da geniş bir kitleye yayın yapan Star TV'nin çoğunluk hisselerini satın almıştır (Uluç, 2003: 207-208). Ayrıca yine gazete sektöründe de büyüme ve genişleme stratejisine devam etmekte ve bu çerçevede de en son olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin en köklü, en prestijli ve en saygın gazetelerinden biri olan The Wall Street Journal'ı beş milyar USD gibi astronomik bir rakama kendi grubunun bünyesine dahil etmiştir.

Medya mülkiyetinde yatay yoğunlaşma (bir şirketin aynı medya alanına girmesi) ve dikey yoğunlaşma (farklı medyada yayılma) konularında ise bazı Avrupa ülkelerindeki çeşitli önlemler alınmıştır. Bu önlemler şu şekildedir:

Yatay yoğunlaşma oran ile ya da sayı ile sınırlanabilir. Örneğin Almanya'da TV kanalının izleyici oranı en fazla %30, Britanya'da %15 olabilir. Fransa'da bir grubun TV'deki sermaye payı %49'dan fazla olamaz. İspanya ve Portekiz'de radyo ve TV'de %25'ten fazla paya izin verilmez. İspanya'da payın yanı sıra sayı ile de sınırlanır: Bir kişi ya da

kurum, ancak bir TV kanalına sahip olabilir. Genel olarak basında sınırlama daha az g6r6lmektedir. İtalya'da bir kişi ya da Şirket ulusal basında %20'den fazlasını kontrol edemez (Bu oran b6lgesel basın için %50'dir). Fransa'da t6m tirajın %30'undan fazlasını alan grup bir gazete daha yayınlamaz. Dikey yoğunlaşmayı 6nleme konusunda d6zenleme yataydan daha fazladır. Almanya'nın değişik eyaletlerinde farklı uygulamalar vardır. 6rneğin Hamburg ve Bremen'de radyo ve TV'de %25 sınırlaması uygulanır. Hollanda'da eğer bir kişi basının %25'ini kontrol ediyorsa, yayıncılık lisansı verilmez. Avusturya'da bir basın patronunun radyo ve kablo/uydu yayınında oranını en fazla %26 olabilir. Britanya'da 1996'da çıkan yasaya g6re, ulusal tirajın %20'sinden fazlasına sahip gazeteler ulusal ve b6lgesel TV'nin %20'sinden fazlasına ortak olamazlar (Trappel ve Meier, 1998: 193-196; Doyle, 2002: 145-148).

Yoğunlaşmayla ulusal d6zeyde bu t6r 6rneklerle m6cadele edilen kıtada sekt6r6n son durumuna bakmak gerekir. Açık Toplum Enstit6s6'n6n çatısı altında Avrupa çapında televizyonun d6zenleme, politika ve bağımsızlık açılarından profilini ortaya çıkaran geniş kapsamlı izleme raporunda televizyon pazarlarının hem sahiplik hem de izlenebilirlik anlamında çok yoğunlaşmış durumda olduğu belirtilmektedir.

Birçok 6lkede en b6y6k 6 televizyon kanalı izlenme oranlarının b6y6k çoğunluğunu kapmış durumdadır. 6rneğin en çok izlenen 6 kanalın toplam izleyici oranı; ek Cumhuriyeti'nde (TV Nova, ET 1, Prima TV) %86.1, Bulgaristan'da (bTV, Kanal 1, Nova TV) %84.2, Fransa'da (TF 1, France 2, France 3) %66.9, İngiltere'de (BBC 1, ITV 1, BBC 2) %61.7, İtalya'da (RAI 1, Canale 5, RAI 2) %59.4 ve Almanya'da (RTL, ARD,

ARD 3) ise %43.4'd6r. T6rkiye'de (Kanal D, Show TV, ATV) ise bu oran %43'd6r.

Raporda Batı Avrupa'da, geçiş s6recindeki 6lkelere g6re daha fazla sahiplik yoğunlaşmasının g6r6ld6ę6ne ancak son on yılda geçiş s6recindeki 6lkelerin çok b6y6k birleşmeler ve devirlere ve yayıncılık piyasasının çoğunu kontrol eden b6y6k medya gruplarının oluşmasına sahne olduğuna yer verilmektedir. B6t6n bu manzaranın medya piyasalarının tekelleşmesine karşı siyasi beyanlara ve yoğunlaşmaları sınırlandırmaya y6nelik mevzuata rağmen ortaya çıktığına dikkat çekilmektedir (Karadağ, 2006: 125-127). T6rkiye'deki medya yapılanmasına baktığımızda da, medya sekt6r6 içinde s6z sahibi olan 6 grubun bulunduğunu ve bu durumun sekt6r içinde b6y6k bir tekelleşmeye neden olduğunu s6ylemek m6mk6nd6r.

İletififim alanında başta internet olmak 6zere, t6m teknolojik gelişmeler, birçok 6lke ve birkaç çok ulusal Şirketin tekelinde bulunmaktadır. 6rneğin, internet kullanıcılarının %93'6 d6nya n6fusunun en zengin beşte biri içinde yer almaktadır. En temel iletififim aracı olan telefon hatlarının bile %75'i yine bu zengin 6lkelerde bulunmaktadır. Bu teknolojilerin kullanıcıları gibi, 6reticileri de sanayileşmiş 6lkeler olup, bu alanda 6retim yapan 10 en b6y6k firma bilgisayar pazarının %70'ini, telekom6nikasyon pazarının ise %86'sını kontrol etmektedir (Uluç, 2003: 215).

İletififimde k6reselleşme, sermaye piyasalarının ulus devletlerden bağımsızlaşırken, ulusal 6retim d6nya pazarına artan bağımlılığı olarak tanımlanan mali k6reselleşme ile birlikte başlar. Uluslararası iletififimde k6reselleşmenin birbirine bağıntılı iki anlamı vardır (Erdoğan, 1995: 60):

- Bir firmanın, bir ülkenin sınırları ötesinde yatırım yapması
- Firmaların birbiriyle birleşerek/karışarak (Örneğin; Time ve Warner Bross+AOL firmalarının birleşmesi) veya satın alarak ya da ortak girişimle uluslararasılaşması anlamındadır. Bu aynı zamanda, üretim ve pazar kontrolü sayesinde karların azamileştirilmesi olanğını sağlar.

Son onbeş yıldır iletişim alanında küreselleşme ile ilgili tartışmalar, pazarlaştırma politikalarının baskısı ve bilgisayar, telekomünikasyon ve görsel-işitsel endüstrilerinin hızla artan yakınsaması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Birbirine paralel olan bu iki hareket, şirket mantığı savunucularına, özel girişime yeni alanlar sunar. Şirket savunucuları, yakınsamadan faydalanmak için, hareket serbestleri üzerindeki kısıtlamaların daha fazla gevşetilmesi gerektiğini iddia etmektedirler (Murdock ve Golding, 2002: 315).

Yakınsama süreci, dört sektörü - yayıncılık, basılı yayıncılık, telekomünikasyon ve tüketici elektronik teçhizatı (kişisel bilgisayar ve televizyon) - bir araya getirmektedir. Pazarlaştırma kavramı ile ise, şirketlerin faaliyet alanlarının genişlemesi, politik düzenlemelerin kamu çıkarındansa, şirket çıkarını gözeten nitelikte olması ve böylelikle özel girişimin teşviki kastedilmektedir. Medya alanının artan hızla ticarileşmesi ile, tüketme gücü olan kesimin hedef alınarak, fakir kesimlerin çoğunlukla hesaba katılmaması söz konusudur.

Yakınsama kavramı, herhangi bir iletişim türüne, hizmetine, herhangi bir iletişim aracı ve herhangi bir altyapı ile ulaşılabilmesi anlamında kullanılmaktadır. Günümüzde giderek ivme kazanan yakınsama eğilimi ile; örneğin cep telefonları ile internete bağlan-

ma, MP3 dinleme, fotoğraf çekme, film izleme ya da PC kapasitesindeki TV setleri, internet üzerinden ev bankacılığı veya alışveriş, televizyon alıcıları veya cep telefonları üzerinden internet hizmetleri gibi ayrı ayrı iletişim araçları vasıtasıyla elde edilen hizmetlerin, tek bir iletişim ürününden sağlanması sözkonusudur. Sözkonusu çok işlevli donanımlara olanak sağlayan ise dijital teknolojidir. Pek çok iletişim hizmetinin ve aracının iç içe girmesi ve bir araçta birleşmesi olarak gerçekleşen yakınsama ile, en verimli ve ticari getirisi olan yoldan genişleyerek, küresel bir medya ortamı oluşturmak olanaklı hale gelecektir.

Öte yandan, pazarlaştırma ile, pek çok ülkenin anayasasında temel bir hak ve özgürlük olarak düzenlenmiş olan haber ve fikir alma ve verme hakkına sahip medya izleyicisi, okuyucusu, dinleyicisi; bu hakka sahip bir vatandaş olarak değil, bir tüketici olarak kabul edilmektedir. Medyanın, insanların bu haklarını kullanabilmeleri için gereken bilgiyi, fikri, yorumu sağlama ve alternatifler üretme görevleri gözardı edilmektedir. Kamusal alanın özel sektör lehine zayıflatılması, çok renklilik yerine tek görüşün yaygınlaştırılması, kamu yararı yerine para ve kar hırsının ön plana çıkarılması, medya ürünlerinin metalaştırılması küresel medya şirketlerinin eleştirildikleri diğer noktalardır (Uluç, 2003: 202-204). Bu durumlar da gündən güne daha çok artmakta ve agresif bir tutum içinde olan küresel medya şirketleri, sadece kendi yararları ve menfaatleri üzerine faaliyetlerde bulunmakta, bunun neticesinde de farklı fikirlerin değil, kabul ettirilmek istenen fikrin veya görüşün egemen olduğu ve bunun dayattırılması amacıyla bir yol izlendiği görülmektedir.

Dünya ölçeğinde geniş bir alanda etkin olabilmenin en kolay ve doğrudan yolu,

standart, homojen ürünleri, başta uydu yayınları olmak üzere, çeşitli araç ve kanallarla pazarlamaktır. Bunun gerçekleşmesi için de, dünyanın kültürel bakımdan yakınsaması ve homojen, standart taleplerin ve bu taleplere ilişkin dünya medya pazarının varlığı gereklidir. Bu anlayış, tüm farklılıkların görmezden gelinmesine ve dışlanmasına elverişli bir ortamı doğurur (Uluç, 2003: 208-209). Bu ortamın yarattığı düzen neticesinde de, finansal anlamda büyük bir gücü elinde bulunduran küresel medya şirketleri dünya genelinde büyük bir rekabet avantajı yaratarak, sadece kendilerinin söz sahibi olduğu bir yapı yaratmışlardır.

Küreselleşmenin dünya genelinde geniş çaplı bir yaygınlık kazanması ve bunun basın sektörünü de yoğun ve güçlü bir şekilde etkilemesi sonucunda, basın geçmişte sahip olduğu gücü ve etkinliği daha da arttırmıştır. Özellikle iletişim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ve ilerlemeler neticesinde, basın sektörü hız ve kalite açısından büyük farklılıklar yaşamıştır. Saniyeler ile ifade edilecek süreler içerisinde, zaman, mekan ve uzaklık farketmeksizin habere ulaşmak ve bunu kitlelere ulaştırmak mümkün hale gelmiştir.

Basın işletmelerinin küreselleşmenin yarattığı yeni dünya düzeni çerçevesinde, rekabetin yoğun olduğu sektörde ayakta kalabilmesi için büyük bir mücadele gücüne sahip olmaları gerekmektedir. Ancak, sadece bu mücadele gücüne sahip olmak da yetmemekte, öncelikli finansal gücün olduğu diğer birçok faktörün varlığı da, bu durumun zorluğunu göstermektedir. Holdinglerin egemen olduğu, tekelleşmenin yoğunlaştığı ve baskıların arttığı bir ortamda, bağımsız ve özgür bir anlayışla faaliyet gösterebilmek oldukça zordur.

Küreselleşmenin temel aracı olan med-

ya, toplumun kültürel yapısını kendi ihtiyacı ve çıkarı doğrultusunda, kendi koşullarında üretmek, kendi işleyiş mantığına göre pazarlamaktadır. Geniş kitlelere hitap eden formlar üretmek, bu formlara uygun davranış kalıpları geliştirmektedir.

Küreselleşmenin Türk medyası üzerindeki etkilerine baktığımızda, 1980'li yılların başından itibaren medyanın büyük sermayenin ilgi odağı haline geldiği görülür. 1990'dan itibaren özel televizyonların ve peşinden özel radyoların yayın hayatına başlaması, serbest pazar ekonomisinin, eğlencenin, çok sesliliğin, tüketimin ve tecimsel yayıncılık anlayışının enformasyon düzenini de magazinleşmeye yönlendirmesi ve tekelleşme eğilimine girmesi ile medya tek hakim güç haline gelmiştir (Mora, 2007).

Türk medyasında küreselleşmenin etkileri paralelinde basın işletmelerinin holdinglerin ilgi odağı haline gelmesi ve büyük holdingler tarafından satın alınması ve zaman içerisinde bunun artarak Türk medyasının tekelleşme yönünde ilerlemesi ile sektöre girmek isteyenler için büyük bir zorluk meydana gelmiştir.

Sonuç

Son yıllarda sıkça karşımıza çıkan kapitalizm, liberalizm, emperyalizm gibi kavramların tek bir kelimedede toplanması ya da yıllardır süregelen bir projenin son ve nihai halkası olarak adlandırabileceğimiz küreselleşme, Amerika Birleşik Devletleri'nin yarattığı ve gelişmiş ülkelerin siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda dünya üzerinde kendi anlayışlarına uygun bir ortam yaratma çabalarının en önemli dinamiği konumundadır.

Küreselleşme ile ilgili olarak olumlu ve olumsuz yönde birçok eleştiriler yapılmak-

tedir ve bunun neticesinde de küresellefmenin tarafında yer alanlar ve küresellefmenin karşısında bulunanlar olmak üzere iki ayrı grup olufmuştur. Ancak her ne kadar iki ayrı grup olsa da, küresellefme ile ilgili yapılan eleştirilerin büyük bir bölümü küresellefmenin aleyhine olarak yoğunlafmaktadır. Ancak, küresellefmenin leyhine olan grupların maddi ve manevi anlamda ellerinde bulundurdıkları gücün paralelinde de, dünya üzerinde küresellefme faaliyetlerinin arttığını ve olumsuz yönlerinden ziyade küresellefmenin olumlu taraflarının gösterildiği ve bunlar üzerinde durulduğunu söylemek mümkündür.

Küresellefmenin karşısında olan grupların eleştirilerini yoğunlafştırdıkları temel nokta, küresellefmenin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin zararına olduğu ve bu zararın her geçen gün daha büyüyük gelişmiş ülkelerin sömürgeci bir düzen noktasına vardirmaları noktasına kadar geldiğidir. Ekonomik anlamda gücü bulunmayan ülkelerin küresellefmenin nimetlerinden faydalanamadığını, tam tersine mali gücü yüksek ülkelerin daha fazla bir refah seviyesine ulaştığı görülmektedir. Oysaki, küresellefmenin ilk başlardaki hedefi dünya üzerinde yer alan tüm ülkelerin enformasyon, iletifim ve teknoloji alanlarında aynı şartlar içerisinde olmasıydı. Ancak, bu hedeften öylesine uzaklaşıldı ki, bugün teknolojik olarak yenilikleri kullanmak bir yana bunlardan haberdar bile olmayan milyonlarca insanın varlığı sözkonusudur.

Küresellefme tarafları ise, küresellefmenin yarattığı yeni dünya düzeni neticesinde dünyanın küçüldüğünü, bu sayede de ülkeler arasında sınırların kalkarak her türlü yeniliğin tüm ülkelerin ve insanların kullanımına sunularak dünya üzerindeki paylaşımın arttığı noktasına dikkat çekmektedirler. Fa-

kat bu yeniliklerin tümünün gelişmiş ülkelerin kendi yararları ve istekleri çerçevesinde şekillendiği gerçeğini de gözden kaçırma çabası içinde olmaktadırlar.

Küresellefme neticesinde dünya genelinde ekonomik, siyasal, politik, kültürel ve sosyal alanlarda birçok değişim meydana gelmiştir. Ekonomik anlamda belirttiğimiz değişimler paralelinde, sektörel anlamda birçok iş kolunda da küresel etkiler kendini hissettirmiştir. Yeni dünya düzeni yarattığı rekabetçi ortamda işletmeler farklı stratejiler ve planlamalar içine girmişlerdir. Basın işletmeleri de küresellefmenin etkilerini en çok hisseden ve yapısal anlamda değişime uğrayan işletmelerin başında gelmektedir.

Küresellefmenin teknolojik ilerlemeleri tetikleyici bir rol oynaması ve bu sayede de internetin ortaya çıkışı ile birlikte, basın işletmeleri iş görme ve kitlelere ulaşma yönünden büyük farklılıklar içine girmişlerdir. Hız, kalite, ulaşılabilirlik gibi kavramlar basın işletmeleri için ayırdedici özellikler olmaktan çıkıp, zorunluluklar haline gelmiştir. Basın işletmeleri saniyelerle ifade edilen sürelerle, yüksek kalitede ve ‘uzacı yakına getirme’ özelliği sayesinde, küresellefmenin dünya üzerinde daha geniş coğrafyalara yayılmasında öncelikli konumda yer almaktadır. Kendi kültürlerinin diğer coğrafyalara yayılması ve kabul görmesi adına basın, küresellefmenin taraftarları için çok önemlidir. Doğru ve sistematik bir şekilde kullanılan medya kanalları her zaman toplum üzerinde olumlu yönde etki yapar ve fikirlerin yaygınlaşması adına stratejik bir noktada bulunur.

Küresellefmenin daha geniş alanlara yayılması adına propaganda görevini üstlenen basının bu özelliği neticesinde, basın işletmeleri büyük sermayenin ilgi odağı haline gelmiştir. Ekonomik yönden güçlü olan ser-

maye grupları basın ifletmelerini satın alma yoluna ya da kendi basın ifletmelerini kurma yoluna gitmişlerdir. Bunun sonucunda da basın içerisinde, holdinglerin söz sahibi olduğu, ekonomik gücü olmayanların sektöre giremediği ve tekelleşmenin olduğu çok yoğun rekabetçi bir yapı oluşmuştur. Aynı zamanda küresel medya şirketleri, farklı ülkelerde yer alan basın ifletmelerine o ülkelerde bulunan yerel şirketler aracılığı ile ortak olarak ya da oralara yatırım yaparak kendi propaganda kültürlerinin de devamını sağlamaktadırlar.

Sonuç olarak, küreselleşmenin etkileri neticesinde basın ifletmeleri hem önemli farklılıklar yaşamış ve değişimler içinde bulunmuşlardır hem de küreselleşmenin büyük kitleler tarafından ‘normalleştirilmesi’ için de öncü konumda yer almıştır.

Kaynakça

Atılgan, Semra (2001). “Küreselleşme ve Günümüzde Medya Sektörü.” Marmara İletifim Dergisi, Sayı:11: 233-245.

Bozkurt, Veysel (2000). “Küreselleşmenin Toplumsal Sonuçları.” Küreselleşmenin İnsani Yüzü. Veysel Bozkurt (der.) içinde. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım. 93-114.

Doyle, Gillian (2002). Media Ownership. London: Sage Publications.

Erdoğan, İrfan (1995). Uluslararası İletifim, Dünyanın Çarpık Düzeni. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Evans, Graham ve Newnham, Jeffrey (1998). The Penguin Dictionary of International Relations. Harmondsworth: Penguin Books.

Giddens, Anthony (2000a). Üçüncü Yol / Sosyal Demokrasinin Yeniden Dirilişi. Çev.,

Mehmet Özay. İstanbul: Birey Yayıncılık.

Giddens, Anthony (2000b). Elimizden Kaçıp Giden Dünya. Çev., Osman Akınhay. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Held, David, McGrew, Anthony G., Goldblatt, David ve Perraton, Jonathan (1999). Global Transformations - Politics, Economics and Culture. Cambridge: Polity Press.

Karadağ, Gökmen (2006). AB'nin Medyası Medyanın AB'si. İstanbul: Güncel Yayıncılık.

Kırca, Süheyla (2001). “Medya Ürünlerinin Küresel Yayılımı, Yerelleştirilmesi: Ulusaşırı Kimliklerin Yaratılması.” Doğu Batı Dergisi, Popüler Kültür Sayısı, Yıl:4, Sayı:15: 173-184.

King, Anthony D. (1998). Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi. Çev., Gülcan Seçkin ve Ümit Hüsrev Yolsal. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

“Küreselleşmenin Kökeni, Gelişimi ve Dünyaya Etkileri.” (2009). <http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/K%FCreselle%FEme.27.02.2009>.

Mora, Necla (2007). “Küreselleşme ve Medya Emperyalizmi.” <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/dkm/article.php?sid=8380>. 07.11.2007.

Murdock, Graham ve Golding, Peter (2001). “Ortak Pazarlar: Birleşik Krallık ve Avrupa’da Şirket Hırsları ve İletifim Eğilimleri.” Çev., Aylin Topal. Praksis Dergisi, Sayı:4: 314-331.

Petras, James ve Veltmeyer, Henry (2006). 21. Yüzyılda Emperyalizm - Maskesi Düşürülen Küreselleşme. Çev., Özkan Akpınar. İstanbul: Mephisto Yayınevi.

Toffler, Alvin (1992). Yeni Güçler Yeni Şoklar. Çev., Belkıs Çorakçı. İstanbul: Altın Ki-

taplar.

Trappel, Josef ve Meier, Werner A. (1998). "Media Concentration: Options for Policy." Media Policy: Convergence, Concentration & Commerce. Denis McQuail

ve Karen Siune (der.) içinde. London: Sage Publications. 191-206.

Uluç, Güliz (2003). Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı. İstanbul: Anahar Kitaplar Yayınevi.